

cronològicament per la data de publicació dels impresos, amb la descripció tipobibliogràfica corresponent, que l'autora ha realitzat seguint les recomanacions de la Tipobibliografia Española, un projecte iniciat l'any 1983 per un grup d'especialistes en l'àmbit bibliogràfic que va representar un primer intent de portar a terme un inventari complert i sistemàtic de la producció impresa a l'Estat espanyol. Aquesta col·lecció disposa ja d'un bon nombre de monografies, publicades per Arco Libros, dedicades a la producció dels segles XVI i XVII en diferents localitats, però ha estat la primera obra realitzada seguint aquestes recomanacions, *La imprenta en Alcalá de Henares: 1502-1600* (3 vols., Arco Libros, 1991), de Julián Martín Abad, la que ha servit de model i de guia per a l'obra de Lamarca.

La tasca exhaustiva que s'ha realitzat per a la confecció de *La imprenta a Barcelona (1501-1600)* s'ha beneficiat lògicament del nou accés a la informació que han fet possible els portals, bases de dades i catàlegs en línia, encara que certament la situació és més complexa quan es tracta del llibre antic, perquè les eines descriptives disponibles són més limitades. En tot cas cal confiar que els projectes bibliogràfics de nova creació, com el que aquí ens ocupa, serviran entre altres coses per afegir documents no catalogats o corregir repertoris anteriors dedicats a l'estudi de la impremta i a la catalogació del llibre antic que es varen compilar quan encara es feia necessari visitar les biblioteques per consultar-ne els seus fons, abans per tant que fos possible descobrir nous impresos en les biblioteques més remotes, sense sortir de casa, gràcies a la consulta dels catàlegs en línia.

NADAL I HUGUET, Gabriel: *Noticiari de fets memorables de Mallorca (1749-1828)*, edició i estudi preliminar de Carme Simó, Palma: Lleonard Muntaner, 2018; «Antificció», 9.

AUGUST BOVER I FONT

Universitat de Barcelona - IEC
bover@ub.edu

Des de fa molt de temps, d'ençà de la seva edició crítica del noticiari de l'impressor Tomàs Amorós i Cerdà *Relació de algunes curiositats escrites comensant lo any 1740* —publicat amb el títol *Mallorca 1740-1800: Memòries d'un impressor* (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983)—, Carme Simó ha dedicat la seva activitat investigadora a la recerca i l'estudi de la literatura memorialística mallorquina. La seva tesi doctoral *Catàleg dels noticiaris mallorquins (1372-1810)* (Palma: Societat Arqueològica Lul·liana, 1990) —que obtingué el premi extraordinari de doctorat de la Universitat de les Illes Balears— fou ja un treball fonamental que inventarià i estudià el corpus de noticiaris mallorquins de les edats mitjana i moderna.

Més recentment estudià, edità i publicà íntegrament l'extens *Diari de Joaquim Fiol i Estada. Mallorca 1782-1788* (Palma: Lleonard Muntaner, 2014). Un text molt personal de l'advocat Fiol —catedràtic de Dret Canònic de la Universitat de Mallorca entre 1782 i 1788—, d'una extraordinària riquesa lèxica que reflecteix l'estat de la llengua a la Mallorca de les darreries del segle XVIII.

Ara Simó posa a l'abast del públic lector la seva edició crítica del dietari de Gabriel Nadal i Huguet (Felanitx, 1747 - Palma, 1829), notari. Hi estudia la biografia de l'autor i dona notícia de la seva producció escrita al marge dels seus protocols notariais: els dos fulletons impresos de temàtica jurídica i l'obra manuscrita conservada, és a dir, l'inèdit *Catálogo de los notarios que ha tenido y tiene la isla de Mallorca desde la conquista hasta la actualidad, con noticia del paradero de sus protocolos*, després continuat pel seu fill Joan Nadal i Bunyola, també notari, i el conjunt de dècimes satíriques en llengua catalana, que es reproduïxen en apèndix.

Pel que fa al text del *Noticiari*, l'original s'ha perdut però ens ha arribat a través de dues còpies: el manuscrit A, còpia de Bartomeu Pasqual conservada a l'Arxiu del Regne de Mallorca, que és el més antic i és el que l'editora pren com a text base, i el manuscrit B, còpia de Francesc Vilallonga i Escalada i d'Antoni Vilallonga i Pérez, conservat a l'arxiu de Manuel Ripoll Billón. Gabriel Nadal hi anota fets diversos esdevinguts a la seva Mallorca contemporània —llevat dels dos primers, que es refereixen a segles anteriors. De vegades hi reproduïx íntegrament o fragmetària documents de l'època: algun decret, ofici, avís o carta, també algun dels cartells que penjaven als condemnats («Por cabeza de motín, incendiario e insultador de las armas del Rey», «Por ladrón de colmenas y otros hurtos»). També hi ha anotacions relatives a la seva vida privada, familiar i professional, que van des de notícies de casaments o naixements a compres de roba, mobles o altres objectes, passant per nomenaments o aprovacions. Malgrat que l'autor acostuma a adoptar un to distant i en poques ocasions manifesta la seva opinió, de vegades no pot evitar alguna exclamació o comentari i, en determinats casos, pren clarament partit i acostuma a reflectir una ideologia clarament conservadora, com quan es mostra contrari a la supressió de la Inquisició o fa palès el seu menyspreu pels xuetes. De vegades deixa veure un cert to irònic, com en el comentari que dedica a l'antillul·lià bisbe Díaz de la Guerra, a qui qualifica de «gran Eymereich» i de qui diu que, en anar-se'n al bisbat de Sigüenza, s'embarcà «a gust y agrado de totom».

Entre els temes que tracta més assíduament hi ha els que fan referència a la milícia —llevés, allistaments, conflictes bèl·lics, les arribades i sortides de cosos militars—, amb un especial interès pels noms dels vaixells, els uniformes dels diferents regiments o els delictes comesos pels soldats i els corresponents càstigs, etc. També hi ha els relatius a l'Església (nomenaments i defuncions de rectors, canonges, bisbes, cardenals i papes, benedicció d'esglésies i oratoris, expulsió d'ordes religiosos, etc.). I els assassinats i execucions i tot tipus de desgràcies, com ara incendis, sequeres, terratrèmols o pedregades, tot i que es tracta d'un noticiari

ri que revela molt poc interès pels fenòmens meteorològics. I, com és lògic, conté també anotacions sobre una gran varietat de temes esporàdics, que poden anar des de les formes dels barrets que havien de dur els estudiants, els capellans i la gent en general, fins al preu màxim que podien cobrar els forners per coure el pa o la circulació dels vehicles durant la Setmana Santa, passant per una minuciosa descripció de la Torre del Senyal de Portopí, les celebracions de la Constitució de 1812 a Palma, la venda d'esclaus a la plaça de Cort, l'augment del preu del tabac i la sal o la instal·lació de l'enllumenat públic a Palma.

A més del corresponent aparat crític, i «atesa la considerable diversitat gràfica entre els dos manuscrits conservats», l'editora inclou a la introducció una detallada descripció dels principals elements divergents (25 pàgines) i la clou amb l'extensa bibliografia consultada. I complementa el seu treball amb documentació gràfica i uns utilíssims glossari, índex temàtic i índex onomàstic. Un nou treball de Carme Simó, que posa a l'abast dels estudiosos d'aquest període històric (1749-1828) i del públic lector en general una excel·lent edició del *Noticiari de fets memorables de Mallorca*, del notari Gabriel Nadal i Huguet.

DOMÈNECH, David: *Les nits de Pitarra. Aproximació a la Rebotiga de Frederic Soler (1863-1871). Art, espiritisme, homeopatia i revolució a la Barcelona del vuit-cents*, pròleg de Carme Morell, Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Àmbit Serveis Editorials, 2019.

ARNAU SOLER PEJOAN

Universitat Autònoma de Barcelona
arnau.sp93@gmail.com

Poques personalitats hi ha de tan importants en el dinou català com Frederic Soler. Encara n'hi ha menys que hagin arrelat amb tant d'entusiasme en la memòria popular, especialment en la de la Ciutat. La seva figura ha quedat del tot identificada, vulgues no vulgues, amb un espai memorable de la Barcelona vella que, malauradament, ha caigut en desgràcia des de fa una colla de mesos: la seva mítica rellotgeria del carrer d'Escudellers, en la rebotiga de la qual se celebrava una tertúlia sobre les matèries més variades de la vida moderna. David Domènech ens n'ofereix, amb *Les nits de Pitarra. Aproximació a la Rebotiga de Frederic Soler (1863-1871)*, una monografia impecable i documentada fins al més mínim detall.

L'estudi de David Domènech, avalat d'entrada en el pròleg per la professora Carme Morell, màxima especialista en l'obra de Frederic Soler i en el teatre català del vuit-cents, s'erigeix com una contribució decisiva en l'esclariment del que es debatia en aquelles «nits» en què Frederic Soler reunia una colla de tertulians al magatzem del seu establiment de rellotger, ofici que va combinar durant un temps amb l'escriptura fins que pogué fer-se professional de la ploma i empresari